

1. Het verhaal van Zacheüs. Een bekend verhaal. U heeft het vast vaker gehoord, bijvoorbeeld vroeger op de zondagsschool, of hier in de kerk. Toch blijft het een bijzonder verhaal.

Een verhaal dat zich afspeelt in een bijzondere periode. Een roerige periode. Jericho, een stad niet ver van de rivier de Jordaan, toegangspoort tot het door God beloofde land. Een gewilde locatie, de rivier gaf voorraden drinkwater en vruchtbare bodem. Daarbij had Jericho ook nog eens een zeer gunstige ligging op de handelsroute van oost naar west. Oftewel: een bijzondere handelsplaats. En dat was erg gunstig voor Zacheüs. Zo kon hij veel belasting heffen. Want Jericho was in die tijd in handen van de Romeinen. En die lieten de inwoners flink betalen. Net als nu was geld een belangrijk machtsmiddel. Als je dan belastinginner was, tollenaar, voor de Romeinen, dan was je, zoals u kunt begrijpen, niet geliefd bij het volk. Zacheüs was, zo lezen we in het evangelie, klein van stuk. Hij kon niets beginnen tegen anderen. Hij was klein, ofwel: hij werd niet gezien, niet gekend.

2. Een belangrijke plek voor Zacheüs is de stadspoort. Zacheüs staat er dagelijks om belasting te kunnen heffen op alle in- en uitvoer. Zacheüs is dan wel klein van stuk, maar hij heeft zichzelf groot gemaakt door tol te heffen. Niemand kan langs hem heen. De stadspoort, een plek van het halen. Zou hij daar ook iets brengen? Zichzelf in ieder geval niet, hij heeft zijn ik ondergeschoven aan zijn beroep.

Een gesprek - anders dan over zaken - is met hem niet mogelijk. Zacheüs is bezeten van het geld. De mensen kijken hem niet meer aan. Zacheüs laat daarom niets van zichzelf zien. Maar er moet ruimte zijn waar je jezelf wel kunt laten zien. Dat hebben wij allemaal nodig. Zacheüs heeft die ruimte niet. Voor anderen is het net alsof Zacheüs een besmettelijke ziekte heeft. Zacheüs is ... onrein! Zacheüs haalt, zonder er bij stil te staan. Het geld levert hem dan ook niets op: zonder brengen is er geen halen. Je kunt pas echt halen als je ook jezelf brengt.

Vanaf de stadspoort kan Zacheüs Jezus zien aankomen. Het gonst al een tijdje in de stad, dat er een bijzondere man aan komt. De mensen zijn vol van alle geruchten en drommen samen om Hem te zien. Zacheüs wil hem ook wel eens zien! Hij rent vooruit, de stad in.

---

3. In Jericho lopen de straten inmiddels vol. Er zijn zoveel verschillende mensen. Mensen die leven in de onderdrukking onder de Romeinen. Maar het zijn ook mensen die een normaal leven (proberen) te leiden.

Alle mensen zijn erop uit getrokken: wat valt er te halen? Dat gaat wel vaker zo. Valt er nog iets te halen, kunnen we ergens van profiteren? Tegenwoordig zijn we op allerlei fronten dag en nacht bezig met de zoektocht of we iets kunnen krijgen. Met de smartphone zijn we non-stop online, om op ieder moment uit te kunnen zoeken of we de trein kunnen halen, of we nog net voor die fikse bui thuis kunnen komen of die ene aanbieding nog net kunnen meepikken.

En we kunnen ook best verontwaardigd zijn als we niks krijgen. Het weer is niet zoals voorspeld, de dag loopt anders dan verwacht. Zo kan het ook voorkomen dat een preek of overweging flinke kritiek krijgt, kerkgangers worden teleurgesteld. Wellicht heeft dat te maken met een vrij hoog verwachtingspatroon. Aan een preek moet je immers wat hebben, je moet er iets mee kunnen. Te midden van de beslommeringen van het leven hebben we behoefte aan inspiratie en motivatie, aan troost en bemoediging.

Maar zoals vandaag komen wij bij elkaar met uiteenlopende verwachtingen en achtergronden. Allemaal met onze eigen reden, ons eigen verhaal, onze eigen rugzak. De een komt om vooral samen te bidden, of samen te zingen. De ander voor dat moment rust op zondagmorgen. Of u bent hier voor het eerst. Een weer ander komt juist voor de gezelligheid, straks, bij de koffie in de achterzaal. Even weer onder de mensen zijn. Hoe dan ook: In de kerkdienst vullen we onze rugzak. Of we dat nu merken, of niet.

Terug naar Zacheüs. Naast de stadspoort en de straten van Jericho een derde belangrijke plaats in dit verhaal: de vijgenboom.

4. De plek waar het in het verhaal om gaat. Zacheüs is in de boom gekropen, uit nieuwsgierigheid. Zonder iets te willen brengen of halen. Hij wil Jezus zien, zonder zélf gezien te worden! Hij verschuilt zich achter de grote bladeren. Hij verschuilt zijn angst, zijn woede, zijn oneerlijkheid, zijn verdriet, zijn eenzaamheid... Hij verschuilt heel zijn eigen ik. Dan opeens roept Jezus hem: kom naar beneden! En hier komt de ommezwaai in het verhaal, het keerpunt. Een punt waar het Jezus om gaat: zoeken en redden wat verloren is gegaan. Wat zou Zacheüs gedacht hebben? Ik? Naar beneden? Maar als hij inderdaad gehoor geeft aan Jezus en hem meeneemt naar zijn huis, gebeurt het plots: Zacheüs gaat staan. Hij recht zijn rug, schudt de kleinheid van zich af. Ineens wordt hij zich bewust wat hem in het leven te doen staat: namelijk Zacheus zijn. Een rechtvaardige! Niet de onreine, zoals de mensen hem zagen, maar rein, rechtvaardig want dat betekent de naam Zacheüs. Doordat hij is ontmoet, kan hij zich zelf zien. Hij wordt zich bewust van zijn rol. Hij durft nu te laten zien wie hij echt is. Hij krijgt van Jezus alle ruimte om te laten zien wie hij echt is. Zacheüs krijgt, onverwacht, zonder dat hij er iets voor heeft hoeven doen.

Hoewel, helemaal niets? Hij is gaan staan, hij heeft zichzelf gebracht. Zacheüs moest er wel voor open staan.

En dit kan ook hier. Door onszelf hier te brengen, nemen we een stukje van onszelf mee, we leveren iets in. We offeren een stukje. Door toe te laten dat de ander jou kunt zien, kunnen we samen gemeente zijn. Niet alleen hier in de kerk, maar juist ook daarbuiten. Gemeente zijn doen we samen, dat kan niet alleen. Jij en u zijn daar cruciaal in. En dat is lastig! Want het kan ook zwaar zijn: wat voor last komt er nu op je schouders terecht, wanneer je jezelf aan de ander laat zien – en andersom? Wat zou Zacheüs gedacht hebben, toen Jezus bij hem stilstond? Maar wat voor de één een last is, is voor de ander een uitdaging. Dus: we moeten delen!

Wij kunnen ons verdriet goed wegstoppen, achter de bladeren van de boom. We hebben het er liever niet over. We zijn bikkels, een sterke man of een sterke vrouw. Toch draag je je verdriet, woede, onvrede of juist intense blijdschap en geluk met je mee. Zodra je de drempel overstapt van de kerk, breng je jezelf. Met dat wat er is, of je dat nu laat zien of niet. In de ontmoeting met elkaar, het geloof, met Jezus, kun je zien wie je bent.

---

5. Je krijgt het, maar alleen als je het wilt. Je *hoeft* er niets voor te doen. Je mag ook alleen komen halen, want brengen doe je sowieso: je zit hier toch maar. Dus op deze manier creëren we verbondenheid en geborgenheid, juist doordat iedereen een stukje laat zien en mag laten zien. Ruimte voor jezelf, en de ander, zo ben je samen gemeenschap, wat je ook doet/wie je ook bent.

We zijn langs drie plekken in het verhaal geweest: de stadspoort, de straten van Jericho, de vijgenboom. Welke plek herkent u het meest? Waar staat u in het verhaal? Bij de stadspoort, de plek van het halen en een onderschoven ik, in de straatjes van Jericho, de plek van de menigte met iedere een eigen achtergrond en verwachting, of ben je juist bij de vijgenboom, plek van het verstoppertje – en het gezien worden. Welke plek herkent u het meest? Waar staat u in het verhaal? En wie ben je? Sta je in de schoenen van Zacheüs, van de mensen uit Jericho, van Jezus? Of van heel iemand anders?

Om juist dat mee te kunnen nemen, die plek, met die betekenis voor u, de waarde voor u als persoon, ter afsluiting nog één keer het verhaal van Zacheüs zoals deze staat afgedrukt in de liturgie.